

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΤΗΝ ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Α. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

1. Τα δημογραφικά δεδομένα

α. Ο πληθυσμός

- **1833:** τα **σύνορα της Ελλάδας** στη γραμμή *Αμβρακικού – Παγασητικού*. Κορμός της χώρας η *Ρούμελη* και ο *Μοριάς* ενώ από τα νησιά του Αιγαίου ανήκαν στην Ελλάδα οι *Βόρειες Σποράδες* και οι *Κυκλάδες*.
- **1864:** προσαρτήθηκαν τα *Ιόνια νησιά*.
- **1881:** προσαρτήθηκε η *Θεσσαλία*.

Β. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 19^ο ΑΙΩΝΑ

2. Η εμπορική ναυτιλία

- **1774:** η Συνθήκη του *Κιουτσούκ Καϊνάρτζη* μεταξύ Ρωσίας και Οθωμανικής αυτοκρατορίας προστάτευε τα χριστιανικά (ελληνικά) πλοία.
- **1789:** η *Γαλλική επανάσταση* και οι *ναπολεόντειοι πόλεμοι* απέφεραν μεγάλα κέρδη στην ελληνική ναυτιλία.

3. Η διανομή των εθνικών κτημάτων

- **1870 – 1871:** αγροτική μεταρρύθμιση για την επίλυση του προβλήματος των εθνικών γαιών. Κύριος στόχος ήταν να εξασφαλιστούν οι *ακτήμονες χωρικοί*, με την παροχή της απαραίτητης για την επιβίωσή τους γης. Γινόταν ταυτόχρονα προσπάθεια να εξασφαλίσει το κράτος μέσα από τη διαδικασία της εκποίησης τα *μεγαλύτερα δυνατά έσοδα*, που θα έδιναν μια ανάσα στο διαρκές δημοσιονομικό αδιέξοδο.

4. Η εκμετάλλευση των ορυχείων

- **1866:** στο *Λαύριο* στα άρχισε τις εργασίες της μια γαλλο-ιταλική εταιρεία (*Σερπιέρι – Ρου*) με στόχο την εξαγωγή μεταλλεύματος όχι μόνο από τα υπόγεια κοιτάσματα, αλλά και από τις «*σκωρίες*», τα υλικά δηλαδή που είχαν συσσωρευτεί εκεί στη διάρκεια των αιώνων εκμετάλλευσης των ορυχείων κατά την αρχαιότητα.

5. Η δημιουργία τραπεζικού συστήματος

- **1839:** ιδρύθηκε στα υπό αγγλική κατοχή τότε *Ιόνια νησιά* η *Ιονική Τράπεζα*.
- **1841:** ίδρυση της *Εθνικής Τράπεζας*. Σταδιακά, οι εργασίες της Τράπεζας *εξαπλώθηκαν* από την Αθήνα στις κύριες επαρχιακές πόλεις (*Ερμούπολη 1845, Πάτρα 1846 κ.λπ.*), με αποτέλεσμα να αντιμετωπίσει τις αρνητικές επιρροές του τοκογλυφικού συστήματος στις περιοχές αυτές.

7. Τα δημόσια έργα

- **1881 - 1893:** διάνοιξη της *διώρυγας της Κορίνθου*. Το έργο ξεκίνησε το από μια γαλλική τεχνική εταιρεία. Ολοκληρώθηκε στα, βελτιώνοντας τους όρους της ναυσιπλοΐας, καθώς έκανε περιττό τον περίπλοο της Πελοποννήσου και προπαντός των δύσκολων νότιων ακρωτηρίων της.

9. Τα εθνικά δάνεια

- **1824 – 1825:** το ελληνικό κράτος ήταν *φυσικό να συνάψει δάνεια* (τα επονομαζόμενα και *δάνεια της Ανεξαρτησίας*) από το εξωτερικό τόσο κατά τη διάρκεια της Επανάστασης όσο και μετά την άφιξη των Βαυαρών το 1832, *διότι ξεκινούσε από το μηδέν, χωρίς να έχει κληρονομήσει από το προηγούμενο καθεστώς ένα οργανωμένο δημοσιονομικό σύστημα.*

10. Η πτώχευση του 1893 και ο Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος

- **1893:** η Ελλάδα βρέθηκε σε *αδυναμία* να εξυπηρετήσει τα τοκοχρεολύσια των εξωτερικών της δανείων και κηρύσσει *πτώχευση*.
- **1898:** η *επιβολή* του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου (ΔΟΕ).

Γ. ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 20^ο ΑΙΩΝΑ

1. Το αγροτικό ζήτημα

- **19^ο αι. και εξής:** αγροτική μεταρρύθμιση στην Ευρώπη λόγω των ραγδαίων εξελίξεων (βιομηχανική επανάσταση).
- **1821 – 1828:** στον ελληνικό χώρο η προοδευτική διανομή των εθνικών γαιών που προέκυψαν από τον επαναστατικό αγώνα του δημιούργησε πλήθος αγροτών με μικρές ή μεσαίες ιδιοκτησίες.
- **1864:** διεύρυνση του ελληνικού κράτους με τα *Επτάνησα*.
- **1881:** διεύρυνση του ελληνικού κράτους με την *Άρτα* και τη *Θεσσαλία* (τσιφλίκια).
- **1907:** ψήφιση νόμων το που επέτρεπαν στην εκάστοτε ελληνική κυβέρνηση να απαλλοτριώνει μεγάλες ιδιοκτησίες και να τις διανέμει σε ακτήμονες.
- **1910:** η εφαρμογή των νόμων αυτών αποδείχθηκε δύσκολη και οι τριβές που προκλήθηκαν οδήγησαν σε συγκρούσεις, με σημαντικότερη αυτή του *Κιλελέρ*.
- **1917:** η κυβέρνηση Βενιζέλου στη Θεσσαλονίκη αποφάσισε την ολοκλήρωση της αγροτικής μεταρρύθμισης.

2. Τα πρώτα βήματα του εργατικού κινήματος

- **Τέλη του 19^{ου} αι. μέχρι και 1913 (τέλος Βαλκανικών πολέμων):** καθυστέρηση της ανάπτυξης του σοσιαλιστικού και εργατικού κινήματος.
- **1896:** στο Λαύριο εκδηλώθηκαν σε μεταλλευτικές οι πρώτες καθαρά εργατικές εξεγέρσεις.
- **1913:** ενσωμάτωση της Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα (*Φεντερασιόν*).
- **1917 – 1918:** *Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος* (ΓΣΕΕ) και *Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα της Ελλάδος* (ΣΕΚΕ).

3. Οι οικονομικές συνθήκες κατά την περίοδο 1910 – 1922

- **1910 – 1922:** στον οικονομικό τομέα επικρατούσε ο *βενιζελισμός*.
- **1910:** πρόοδος της εθνικής οικονομίας και αντιμετώπιση της αγροτικής (σταφιδικής) κρίσης.
- **1913:** τέλος Βαλκανικών πολέμων και *πλεονεκτήματα* για την Ελλάδα:

4. Ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος

- **1915:** άσκοπη και δαπανηρή επιστράτευση.
- **1916:** δημιουργία της κυβέρνησης της Εθνικής Άμυνας στη Θεσσαλονίκη και διάσπαση της χώρας σε δύο κράτη (*Εθνικός Διχασμός*).
- **1917 – 1920:** η Γαλλία, η Μ. Βρετανία και οι ΗΠΑ ενέκριναν καταρχήν μεγάλα δάνεια προς την Ελλάδα.
- **1918 και εξής:** ο κρατικός ισολογισμός έκλεινε με *παθητικό*.
- **Νοέμβριος του 1920:** η κυβέρνηση Βενιζέλου έχασε τις εκλογές και την εξουσία ανέλαβαν τα φιλοβασιλικά κόμματα.
- **Μάρτιος του 1922:** η «*διχοτόμηση της δραχμής*» (επαναλήφθηκε και το 1926).

6. Η ελληνική οικονομία κατά την περίοδο του μεσοπολέμου

- **1919 – 1939 (μεσοπόλεμος):** τα *πλεονεκτήματα* της ελληνικής οικονομίας.

7. Οι μεγάλες επενδύσεις

- **1925:** η αμερικανική εταιρεία *ΟΥΛΕΝ*, ανέλαβε την κατασκευή του φράγματος και της τεχνητής λίμνης του Μαραθώνα και η βρετανική εταιρεία *ΠΑΟΥΕΡ* ανέλαβε την εγκατάσταση μονάδων παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος στην πρωτεύουσα καθώς και την εγκατάσταση σύγχρονου δικτύου αστικών συγκοινωνιών.

8. Η Τράπεζα της Ελλάδος

- **1927:** αίτημα της Ελλάδας στην *Κοινωνία των Εθνών* για παροχή πρόσθετου δανείου.
- **Μάιος του 1927:** ιδρύθηκε η *Τράπεζα της Ελλάδος*, η οποία άρχισε τη λειτουργία της ένα χρόνο αργότερα.

9. Η κρίση του 1932

- **Άνοιξη του 1932:** *αναστολή της μετατρεψιμότητας του εθνικού νομίσματος και αναστολή εξυπηρέτησης των εξωτερικών δανείων (+ κλήριγκ)*.
- **4 Αυγούστου 1936:** ο Ιωάννης Μεταξάς, με την ανοχή του παλατιού, προχώρησε στην κατάλυση του κοινοβουλευτικού καθεστώτος και στην επιβολή δικτατορίας.